

Elżbieta Hornowska (ur. 1952), psycholog, dr hab. jest pracownikiem Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz Szkoły Wyższej Psychologii Społecznej w Warszawie. Jej zainteresowania naukowe koncentrują się wokół metodologicznych problemów pomiaru psychologicznego. Autorka wielu prac z tego zakresu (w tym monografii *Stronniczość testów psychologicznych: problemy - kierunki - kontrowersje*), a także współautorka polskich adaptacji znanych testów psychologicznych (w tym *WAIS-R*). Brała udział

w wielu programach badawczych, m. in. w międzynarodowym programie *Work Importance Study*. Prowadzi także liczne szkolenia dotyczące metod badań psychologicznych dla psychologów praktyków.

Książka jest wprowadzeniem w problematykę pomiaru psychologicznego. W części pierwszej Autorka omawia istotę wnioskowania psychometrycznego, przedstawia podstawowe modele psychometryczne, prezentuje kryteria dobroci testów psychologicznych oraz zagadnienia związane z doborem pozycji do konkretnego testu. Omawia również – i to należy szczególnie podkreślić – społeczny kontekst testowania psychologicznego, wraz z zagadnieniami stronniczości wyników testowych oraz sposobami jej szacowania. Część druga pracy to praktyczny przewodnik przeznaczony dla tych wszystkich osób, które – z różnych względów – są zainteresowane zbudowaniem własnego narzędzia pomiarowego.

Książka adresowana jest głównie do psychologów i studentów psychologii. Jednak ze względu na uniwersalność poruszanej problematyki, jak i nietechniczny sposób prezentacji podstawowych zagadnień może być również z powodzeniem wykorzystywana przez studentów i specjalistów z innych dziedzin, np. socjologii czy pedagogiki.

Spis treści

Wstęp	11
CZĘŚĆ I	
PODSTAWOWE PROBLEMY PSYCHOMETRII	
Rozdział 1. Wnioskowanie psychometryczne	17
1.1. Czym zajmuje się psychometria?	17
1.2. Definicja testu i rodzaje testów	21
Definicja testu	21
Rodzaje testów	22
1.3. Kryteria dobroci testów psychologicznych	25
Obiektywność, czyli niezależność wyników testowania	25
Standaryzacja, czyli jednolitość warunków badania	26
Rzetelność, czyli dokładność pomiaru	28
Trafność, czyli obszar zastosowania testu	28
Normy, czyli nadawanie znaczenia wynikom testowym	29
Właściwa adaptacja, czyli dopasowanie testu do polskich warunków	29
1.4. Proces wnioskowania psychometrycznego	32
1.5. Dwa słowa o historii testowania	35
Podstawowe pojęcia	38
Literatura zalecana	40
Rozdział 2. Klasyczna teoria testów jako podstawa wnioskowania o rzetelności testu	41
2.1. Źródła błędu w pomiarze testowym	41
Konstrukcja testu	42
Sytuacja testowania	42
Sposób oceny wyników	43
2.2. Model wyniku prawdziwego i jego założenia	43
– klasyczna teoria testów	43

2.3. Definicja rzetelności	45
Interpretacja współczynnika rzetelności	48
2.4. Metody badania rzetelności	49
Badanie rzetelności metodą powtarzania testu (tzw. technika <i>test-retest</i>)	49
Rzetelność szacowana metodą wersji równoległych (alternatywnych)	51
Rzetelność szacowania na podstawie wyników jednokrotnego badania danym testem	52
Rzetelność jako zgodność ocen	55
Porównanie poszczególnych współczynników rzetelności	55
Rzetelność testów szybkości	57
Rzetelność testów zorientowanych na kryterium (standard wykonania)	59
Czynniki wpływające na wielkość współczynnika rzetelności . . .	60
2.5. Ocena rzetelności indywidualnego wyniku	63
Standardowy błąd pomiaru	63
Standardowy błąd różnicy między dwoma wynikami	67
2.6. Teoria uniwersalizacji jako odmiana klasycznej teorii testów . . .	69
Wariancja wyników testowych	70
Źródła wariancji	71
Wariancja prawdziwa oraz wariancja błędu	72
Schematy badawcze	72
Podstawowe pojęcia	79
Literatura zalecana	79
Rozdział 3. Trafność, czyli określanie obszaru zastosowania testu .	80
3.1. Pojęcie trafności	80
3.2. Rodzaje trafności	82
3.3. Sposoby badania trafności	85
Trafność treściowa	85
Trafność kryterialna	90
Trafność teoretyczna	94
3.4. Stronniczość testów	100
Definicja stronniczości	102
Potencjalne źródła stronniczości testu	104
Stronniczość testu a trafność treściowa	107
Stronniczość testu a trafność kryterialna	109
Stronniczość testu a trafność teoretyczna	110
Techniki szacowania stronniczości testu	111
3.5. Wykorzystanie testów dla celów selekcyjnych	114
Indywidualizm nieograniczony	119
Indywidualizm ograniczony	121
Dobór kwotowy	123
Podstawowe pojęcia	127
Literatura zalecana	127

Rozdział 4. Normy, czyli nadawanie znaczenia wynikom testowym	128
4.1. Pojęcie normy w psychometrii	128
Znaczenie grupy odniesienia	129
Normy ogólnokrajowe	131
Normy lokalne	133
4.2. Rodzaje norm ze względu na sposób ich konstrukcji	134
Normy standardowe	134
Normy rangowe	146
Normy typu równoważnikowego	150
4.3. Interpretacja wyników testów zorientowanych na kryterium	154
Podstawowe pojęcia	156
Literatura zalecana	157
Rozdział 5. Konstruowanie testu – podstawowe procedury	158
5.1. Od czego zaczynamy?	160
Określanie celu pomiaru	160
Określanie obszaru zachowań identyfikowanych z mierzonym konstruktem (procedura operacjonalizacji)	160
5.2. Zasady budowania pozycji testowych	162
5.3. Analiza zadań	167
Analiza językowo-treściowa	167
Badanie pilotażowe	169
Wskaźnik trudności	170
Współczynniki mocy dyskryminacyjnej	175
Rzetelność i trafność pozycji testowej	182
Analiza zadań w testach szybkości	184
Analiza zadań w testach zorientowanych na kryterium	184
5.4. Stronniczości pozycji testowych – zjawisko zróżnicowanego funkcjonowania pozycji	186
5.5. Ostateczna rewizja testu	191
Walidacja krzyżowa	191
5.6. Teoria odpowiadania na pozycje testu	193
Ograniczenia modelu klasycznego	193
Założenia IRT	195
Krzywa charakterystyczna pozycji testowej	195
Parametry pozycji testowej i skala cechy latentnej	197
Modele formułowane w ramach IRT	199
Gdzie wykorzystuje się modele IRT?	202
Podstawowe pojęcia	204
Literatura zalecana	204
Rozdział 6. Społeczny kontekst stosowania testów psychologicznych	205
6.1. Testowanie psychologiczne – społeczne niebezpieczeństwa	205
6.2. Prawa osób badanych	213

Prawo do wyrażenia świadomej zgody na badanie testem	213
Prawo do informacji o wynikach testowania	214
Prawo do minimalizowania skutków etykietowania	215
Prawo do zachowania tajemnicy o wynikach testowania	215
Prawo do prywatności	217
6.3. Testy przed sądem	217
6.4. Testy jako produkty rynkowe	220
Podstawowe pojęcia	224
Literatura zalecana	225

CZĘŚĆ II

KRÓTKI PRZEWODNIK, CZYLI JAK SAMEMU ZBUDOWAĆ TEST

Poradnik dla studentów	227
Literatura	241
Indeks nazwisk	255